

Norske trolldomsprosesser

Prosessnummer: 299b

Tiltaltes navn: Laurits Høgemark

Årstall: 1649

Sted: Høle i Rogaland

"Domb offiser
Videls Pöngelle
i Vöellöf
schibred."

Videls Pöngelle

Jhm.

16/1. 1649

Thomas Christensen sorren schriffuer offiser
Hesby fierdings tingsteder, Rapomus Flöping,
Johans Sijhüis, Anders Westland, Gunder
Berpsagel, Tore Kemre, Christoffer Wölle,
Sivor Kragdal, Tieran Oye Eggeland,
Jon Flöping, Anders Eschelund, Erich Tued,
och Låwridy Rönnelj ad some längrustes
mend wdj Wölle schibred, gör witterligt
at anno dn: 1649 den 16 januarj, paa
Blaffuanger Raadshiffue, meruerende ehrlich
och velagt Rapomus Siendbyen ko: ma:
fogit offiser Federn och Wallerne, sampt
Andre Gieskland bünde lensmand wdj
Wölle schibred, med got folck flere som
da til stede var,
hior da for ops presenterit ehrlich och
velagt Låwridy Federsen, ko: ma: fogit
offiser Puyföleke som her i dag for retten
lod fremføre en günde ved waffn Videls
Pöngelle, som paa Wölle schibredy ting sidet

16/1. 1649

Kidells Birgitta

forleden bleff paa greben, och nu siden
paa Kongsgaarden vehret anholden, for-
medelst signen, manen, och anden saadan
göglery hin haffr paa atschellige sider
och steder brükt, om saadanne
hindes bedreffter fremlagde for^{ne} Lauridh
Tederpsen effterschreffne proffts breffue och
och sings vinder, aff soven schriffuer och
sex langredtes mend forseglest, daberit
Wille schibredt by ting som holdes paa
Giesteland, den 15 Decembr 1648. När
da chr fremkommen Papsmis Seluig
och Jon Wille, som haffuer proffued,
at forben dage for Stj Hans bid sidst:
forleden, haffde Endre Giesteland bid
effter demom, at dj wille komme til
hamom och höre Perikke Kidells ord,
hülche dj och gjorde, da sagde hin
det Oluff Giesteland haffde sagt til
hinde, at Endre Giestelandz gründe
Rangij, och hin for^{ne} Birgete schülle
haffue giort hamom den singdom hand
laa wäj,
Ydermere proffde dj at Oluff Giesteland
sagde det Aschgud Birchelant haffde
sagt sligt for hamom,

Bernest proffued Aschgud Birchelant, at
nu sidst forleden fatte, kom hand wäj
Oluff Giestelandz hin, da sagde
for^{ne} Oluff til hamom at Kidells

1/1. 1649

Birgete schulle haffue gjort hannom det
vnde hand haffde dy:

Kidels Birgette

Niels Wöllesad och Pafsmis Verland,
proffued lige ord at haffue hörb aff
Torgius Birschelandsz mind,

Dernest fremkom for^{ne} Kidels Birgette och
for redken bekiende, at Olluff Gieseland
haffde bid til hinde, hün schulle
komme til hannom om hün kunde
hielpe hannom i hans siigdom,
da kom hün til hannom i hans hüs
14 dage for juel, och var der wdj
trei netter, och hand loffde at giffue
hinde noget for omagen om hün kunde
hielpe hannom. Och der pas sich
hün et pund smör och et lidet
stöche, da forbalde Olluff Giesel-
land hinde hans drömme, förste
nat drömde hand at hand brende
siere i stüffen och var der et quind
folch hoes hannom, anden nat
drömde hand der kom sou brüne
broide jnd till hannom och en süsk
hünd, bredj nat drömde hand
det samme, da vdlagde hün
hans drömme, at formedelst hand
haffde opgraffuet en helde wdj en höj,
da kom den enne brold der fra
den anden kom aff elffuen hede

16/1. 1649

Niels Pingside

foffegeim, men den siarke kunde
hin jche vide hvad var for en,
samme gang skar hin negle aff
Olluffs hemder och föder och haar
aff hans hoffued, huilke hin sagde
at brennde vdi pultier och gaff hamom
det jnd vdi dricke, och bekiende hin
at hin gick vd om morgenen for:
jnd sollen op gick, och om affnenen
nar sollen var vnder, och haffde
Olluffs kieneste pige med sig, da
berte hin vdi saldt och fets som
hin smörde hamom med, och
spregte hin huil vnder neglen paa
hindes liden finger paa den venstre
haandt at blodet vdgick, det
smörde hin paa hans bröst och
huor hand haffde pinner, och der:
med kunde hin driffie det affsted,
smörelsen aff fets och saldt
begynde hin for affuen, och smörde
alt ned ad kroppen och affied
omkring huer ledemod paa hans begne
saa hin dreff alt det vnde paa det
sidste neder i hans enne tra, nest den
store saa paa den venstre foed, der:
med gick hin bort denne gangh,

jtem fremkom for^{de} Olluff Gjesteland
och bekiende, at der hin var gangen
fra hamom da gick det vnde strax

16/1. 1649

Kidells Pingsille

Silbage igjen, och tycke hand hün
stod för hamon hür gangh hand
soiff, saa hand haffde ingen rollig-
hed för hand fick folck och tiis sil sig,
och haff hand hinde et quarter maldt
et qtr korn, och hans sön hinde 1/2
net korn, för vden det smör som
för ehr maldt, sampt en alne blegd
keret, och sön alne groffk keret, och
en rixmarch vdi penge, etz:

Dermed fremlagde for^{de} Lauris Pedersen
et andet prouis breff eller kings vinde,
Saccorit Hölle king for^{de} aar och dag,
j lige maader aff den soen skriftur
och længretted forsiglet, formellende
at blüff i Berichen proffuede at nij aar
forleden var hand med saadan singdom
beladen som blüff Giesteland nu vahr,
da kom Kidelf Berete til hamon och
haffde smörrelse med sig, och smürde
hamon affued om bring alle hans
lemmer, och strax fick hand bedre,
ydermere proffde hand at hün
sagde at hans singdom haffde liget
vdi en bench et aar, och var hamon
egsed for en fatig quinde hand haffde
giort jmod, at det schulle drebe
hamon, saa hand haffde ingen
rollighed och syntes hand altid i
drömmen at der gick sön smas brode

14/1. 1649

Kiedels Pärgette

høfde hannom, vnder tiden var de dj brüne
vnder tiden hinde, och var hand aff
saadan wildelpe saa hard beklemt, at
hand gick i skriffen en heell gandsche
dag, och bar en stor byrde ved, och
huerken haffde forstand at lige det fra
sig, icke heller at gaa hiem igien dy:

For^{ne} Pärgette bekiende sielff at him saa
for for^{ne} Kluff i Perichen hans sengh,
och saa samme spögelpse, och at den
hinde brodt siert hans sienele dreges
ore saet der gick holl der paa,

Derest proffied Lauridz Högemarchen
at aalle aar forleden haffde hans günde
samme siingdom, da kom for^{ne}
Pärgette och gjorde hinde ferdig, och ingen
bid dj haffde efter hinde, med widere
samme proffs breffs jndhold s:

For^{ne} Pärgette sampt hundes mand Kiedel
stod her for rekken, och icke kunde benegte
forscho^{ne} proff ey heller hiups him til
for^{ne} frivillig sielff haffde bekiendt,
menp det als sammen vedgick,

jtem bleff him och for rekken til spurs
om him kunde nogen anden broldoms
kinster, der til svarede him saa
sant from gud schulle vohre hinde

16/1. 1647

Kiedels Pængille

naadig hør iche künde, menß hørß
hør med signen och maanen haffuer
bringt det lerte hør vdi kindes barne
opveed, aff en quinde som gjorde kindes
södschinde ferdig,

Almuen som nu til stede var bleff
til spürt om di nogen tid haffde hørd
noget klegeligt paa kinde, at hør
enden haffuer forgiord folch, eller quæg,
eller nogen slige broldoms gierninger
vedre tillagt eller forbeschylt, effterdi
hør altid haffr fared omkring i bög:
derne. och iche hafft nogen wisse
silhold, hør til di svarede mey, di
jndked sligt om kinde haffde hørd uden
med signen, och giöre igien, hør fore
hør altid haffuer hafft ord och rycke,

Forschreffne Säuridtz Pederßen salte vdi
rette och formente at for^{re} Bergese
bürde effter for beröidte proff sampt
kindes egen bekiendelse for samme
kindes bedreffes at straffes med boel
och brand, med sampt videre der
om hans foregiffende och var her
paa endelig dom begierendes: med
fløe ord och salte nu for retten for
vexlet bleff:

Da effter liddalle gjenfuar och denne
sags lyghed, saa och effterdi, iche

16/1. 1649

Kidells Brevbrev

Kand ehr fahres, for^{re} Bergete at haffue
forsored sin hellige daabs pagt och
christen dom, samt och icke beklages
eller offuer beivres at hin haffuer skild
nogen ved lifff eller helbred, fa eller gney,
eller vdi ^{vid} sadanne groffue gierning befunden,
kunde vi for^{re} Laurids Pedersens forsted
och formehning icke effterfolge,

Men vi med voris kiere her lant:
mandy betenkende och gode raad
forelpe saaledes for rekken kiend dom
och affsagt haffuer, effterdi
Norgis lov formelder F: B: 4 cap: effter
en mandy egen bekiendelse och loelig
vinder byrd, skal alle sager dommes
och for^{re} Kidells Berette sielff frivillige
bekiender at hin med signen mannen
och sliq gozlerij haffuer om gaesed,
och bogderne om strepet, satise
fotch at bedrage och fore vdi wantrou
och hoyloutig kong Christian den 4 siske
vdgiffne reces formelder 2 bogs 28
cap: folio 311 om nogen med signen
mannen, vese dages vdvelfse, jgen
vifning, eller sadanne niptenekte
kinster kyndig och forfahne at vebre,
di at skal haffue forbrut deris boeslod
och romme Danmarches och Norgis
riger och forstendomme, j mod.
forberose ^{for} capitel haffuer for^{re} Kidells

Rechtskammer
Edvanger Livsrentebøger
1646-1649
partia 285.

18

10/1. 1649

Kiedels Birgitta

Birgitta sig höyligen for seelt som aff
jndfödde prouff samt och hinde egen
frjwillig bekiendelse kand ehr fahres, huse
fore hin jnden maanedby dag her effter
bor att römme Norge och Danmarch
samt försten domene, och hinde
des lod at vhere vdi vdi kongens werge,
och om hin effter för tid befindes
och antastes, daa at straffes paa hinde
halp att saaledes for rette kiend
dönt och aff sagt ehr bekreffter vi
med vore zignetter her neden under
brygt actum anno die Loco vt supra

antaget 30/10. 1649.

Kiølls Røisgilde

16/1. 1649

Wij ephterschreffne Thomas Christens
son sornschriffuer^{hies} Hafsbye fierderings
shingsleder, Gunden Berfokazell, Pasmüs
Selvig, Jacob Aselund, Omind
Ongland, Siguard Kragedall och Sünd
Seldall edsoerne længrestismend i di
Hølle schibbred: giøre witterligt at
anno Christi 1649. dennd 16 januarj
paa Laffuanger Raadstue, anlangende
nozen opdagene sager, fra sidsholdende
Hølle schibbroddsing, nærmerinde erlig
och welforsbandig menn Pasmüs
Sündspenn, foiget offuer Jeddereu och
Dallerne Christen Anderffson paa
Hafsbye. sampt Endre Gjerseland,
bünde kumpmand i Hølle schibbrede,
med gaadfolck flere som tilbode
waer, hvor da fremkomt for
restenn erlig och welforsbandig mand
Læwidts Foderffson ko: ma: foiget
offuer Rye-folcke der eschede och begierde
is shingsünde, hvorlunge haand dennd

Kiddels Birgitta

16/1. 1649

beskyldte kvinde. raffelig Kiddels
 Birgide, paa Kongsgaardens fengseligem
 haffuer anholdem, indtil haand
 proiff och vidnisbiurd offuer hinde fisch,
 Sagem beschreffuenn. Hior effter hün for
 signem och mannen och sig göglerie
 bleff dömbt landflychtig, da ehr
 det os füld witterligt, ad fra hün först
 bleff anholdem, och indtil haand
 fisch dömbt offuer hende, war set oggers.
 sid, och aldiellis hün indtil waar
 eyendis hün med hendis kost kunde
 betallis, dis til witterlighed
 haffuer haffuer wi shryecht wais sig:
 nester heneden forre, actum anno
 sic, et loco ut supra.

L.

"Indlyst paa wiffen och
 wiffen I - - - graph: kippi
 Jacobi 1648 till aars dagin
 1649."

flige maade
 kongsordne
 nr 5.

Bleff Kiddels Birgide angreben som
 haffde reigt om bring her i lehnit
 och ladet sig brüge med signelpen
 och mahnen, hior offer hün aff
 sorenschrifft ehr dömbt landflychtig
 gifuit for hendis kost i di fem
 ogger, förind sagem kunde gribe ende,

Penge ——— 5 rds

*) findes i alle i pakke 285, men refereres i dommen.
 T. V.

Rendekammeret
Slevangeres Levebrevskaper 1644-1649
pakke 285

8

21.

Kidels Birgette

Holle Schibb:

1648-1649

fem

"Indkøbt paa vridfse och
vridfse, saatiel paa vridfiff
--- aff Dyffbeke
beraignil fra philippi
Jacobij 1648 till aarsdagen
igjennem 1649."

Olluff Gieskeland formedels hand
haffa brøgt signequinder i di sinn
singdom, nemlig Kidels Birgette, som
landit sidem ehr foruist.

gaff — 8 dr.

Rensskammret
Stavanger Lensrentskaper
1646-1649
parten 285

22.

Lauridby Højemarch

ifm:
Kong: may: regensdet:
paa vrist, och vrist, ---
---, indj sleffengerken.
beregnet fra Philiphs faste
dag 1645: och til sarrdagen
igen 20 no 1649.

Lauridby Højemarch" haffde brugt
seignelfe och volonglige medell bill
sinn gunders helbred. Somis effter
sinn formie

penge _____ 10 dr:

7 re sakem vidde Birgille.
T. v.

23/7. 1650

Kiedels Birgitte.

at haffte rest den skuld forogge at
haffte rest brien, och lader send
den ting dind at haffte rest om at
lidt godfælle med en rest hie paa de
concessionsskuffen och skuffe en
fællekommen laged den og affte de
hæ hie belliger hie paa rest
hæ

Den 23 Julij paa Stavanger Raadstue mer:
verendis Jacob Thomsen bye foged indj
Staffinger, Isach Wigleffsen Længrebis:
mand. Kom i rette Laurids Federsen K:
M: foged och haffde ved skriffelig skuff:
ning i rette skuffet Thomas Christensen
(nu och merverendis) samt 12 hans
meddomsbomendy dom til confirmation
offr Kiedels Birgitte indj hvilcken hie
formedelst signen wijst igien och anden
goglerij er dømt at schilde rømme
landet, eller och lide paa lundes hals,
aff dommen bleff indj rette lagt en
copy, originalen siges i rendtkammeret
at vere indleveret, och bekræffet skriffi:
eren at copien i alle maader med origi:
nalen offr eens kommer.

Samme Kiedels Birgitte er aff mig worden
examineret oplepse bydeligen en signebor,
bekiende och dj skuldedommen om melder

Dat: 16 jan
1649

fol. 40a.

23/1.1650.

at haffne seck den throld fossegrum at
 haffne werck bruen, och lasten sank
 den bierge throld at haffne werck som ic
 liden godfoll med en roed hie paa de:
 Conclusio: schriffieren schal schaffe en
 füllkommen beseglet dom och effter den
 böis hien billigen lide paa hindis
 hals.

[Amschel 5.11.1927]

Tingbok 2

1647 - 1654.

KiødelBirgittafol. 44^a
(1650)

Den 23 Julij Paa Stavanger Raadstue
 Nerverendis Jacob Thommesen Byfoged
 vdj Staffuanger och Leach Wigleffen,
 Långrettismand, Kom i rette Laurids
 Pedersen R: My: foged och hafde ved
 schriftlig steffning i rette steffnet Thomas
 Christensen (me och Nerverendis) samt 12
 hans Meddombs mænd, dom Tib Confirma-
 tion affr Kiødel's Birgitta, vdj hiulchen
 huns formedelt signen, Mänen, Wiift
 Lgien och anden göglerij er dømt at jchulde
 rømme landet, dat: 16 Jan. 1649, eller och lide
 paa hindes hals, Aff dommens bliff Vd rette
 lagt en Copj, Originalen siges i Rendtekam-
 meret at vere Indleveret, och betreffet
 skriffverer at Copien i alle maader med
 Originalen affr bens kommer.

Samme Kiødel's Birgitta er aff mig Worden
 Examineret, opleet lideligen en signebon
 bekiende och dj Throld domens ommeldere
 at haffue feet den Throld fossbegrijs at

fol. 44^a

haffue Wæret bruen och baaden samt den
Bierge throid at haffue Wæret jom It lideb
 godfoldt med en Røed hie paa.

Kiedels

Birgitta —

Conclujio: Schriffueren schal schaffen en
 fældkommer befeget dom och offer den bør
 huns billigens lide paa hindis hals.

fol. 44^a

(1650)

Den 23 Julij Paa Stavanger Rådhus
 Herrens Jacob Thommesen Byfoged
 vilj Staffuanger och Leach Wigleffen,
 Hingrettjemand, kom i rette Ræids
 Rådhus R: Mj: foged och haffde med
 skriffelig skiffning i rette Justus Thomas
 Christensen (nø och Herrens) samt 12
 huns Middoms omend dom til Confirma
 tion offer Kiedels Birgitta, wd hvilcken
 huns formedelt signen, Månen, Wjst
 spire och anden gøylej er dømt at skilte
 huns land, Dat: 16 Jun. 1649, eller och lide
 paa hindis hals, Off dommen bliff wd rette
 lufft en Copi, Originalen siges i Rædstem
 mer at mere Indlevert, och betreffet
 schriffueren at Copien i Alle maad er med
 Originalen offer huns komer.

Kiedels

Birgitta —

Samme Kiedels Birgitta er off mig Wæden
 Examineret, optyde tydeligen en signet
 bekiende och it throid domer om melder
 at haffue jom den throid skiffningens at